

ОДЕСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
ОДЕСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

НАРОДНА АКАДЕМІЯ ТВОРЧОСТІ І ЗАСІДАННЯ

Програма проведення I засідання Народної Академії Творчості

(м. Одеса, вул. Польська, 20)

25 квітня 2012 року

9.00-9.30 Реєстрація учасників НАТ
9.30-10.00 Відкриття роботи НАТ
10.00-18.00 Майстер-клас: «Традиційна лялька-мотанка. Символічне значення та технологія виготовлення» (проводить Олена Олександрівна Овчиннікова, стипендіат премії ім. Р. Палецького в номінації «Народна іграшка»)

Майстер-клас: «Технологія виготовлення та розпису окарини» (проводить Олександр Іванович Гаркавченко, художник-кераміст)

Майстер-клас: «Декоративний розпис на тканині» (проводить Ліана Петрівна Серьогіна, майстер в техніці холодний батик)

26 квітня 2012 року

11.00 До 80-річчя від Дня народження Ростислава Палецького:
 • урочисте відкриття виставки,
 • нагородження переможців,
 • театралізоване свято

13.00 Науково-практична конференція на тему: «Ростислав Палецький- основоположник південного стилю українського декоративно-ужиткового розпису, творець нового напрямку національного живопису, троїцької станкової графіки ».

Беруть участь: викладачі ПНПУ ім. К.Д. Ушинського, Одеського художнього училища ім. М.Б. Грекова, Одеського театрально-художнього училища, ООО Національної спілки художників України, лауреатів та стипендіатів премії ім. Р. Палецького за 6 років, майстри народної творчості Одещини

ТРАДИЦІЙНА ЛЯЛЬКА-МОТАНКА. СИМВОЛІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ ВИГОТОВЛЕННЯ

Проводить
Олена Олександрівна
ОВЧИННІКОВА, стипендіат пре-
мії ім. Р. Палецького 2011 року
в номінації «Народна іграшка»

Мотанка – не просто лялька. Вона символізує жіночу частку – статус жінки і її сімейне щастя.

Кожному регіону України властива своя лялька. Текстильна більше поширена в центральній частині нашої країни. Особливо цю техніку можна побачити на Полтавщині та Київщині. На Одещині лялька-мотанка теж була основною лялькою наших бабусь.

Українська іграшка - тотем, символ і оберіг для дитини. Лялька-мотанка виникла на території нашої держави ще в часи пізнього палеоліту не як іграшка, а як сакральна річ. Її називали посередником між світом живих і мертвих. Поступово змінювався масштаб і розмір ляльки. Її виготовляли протягом року - цей процес був достатньо тривалим. Матеріал, з якого робили іграшку,

залежав від сезону. Наші предки велике значення надавали очам, тому на обличчі ляльки-мотанки їх не було. Замість цього на голові був намотаний хрест. Вважалося, що через нього дитина зможе бачити все, що сама захоче. Людина, яка виконує подібні переплетення, немов переносить свої риси на іграшку. З традиційною українською лялькою пов'язано немало обрядів і народних свят.

Традиція виготовлення ляльки-мотанки - спочатку як містичного атрибуту, пізніше як іграшки - налічує більше двадцяти шести сторіч! Лялька-мотанка - це оберіг і в той же час - архетип матері, дитини, роду. Символ, насичений позитивною енергією. В українській культурі така іграшка втілює життєстверджуючі сили: родючість ниви, плодючість худоби, продовження роду...

Народні ляльки виготовляються також з соломи, тканини, шматочків старого одягу, ниток. Одними з найбільш популярних в Одеській області є вузликіві ляльки або мотанки. Їх роблять перекручуючи і перев'язуючи тканину. Всі ці яскраві, різноманітно декоровані ляльки мають одну загальну прикмету - на обличчі різноколірними нитками виплетений хрест. Вузликіві ляльки відносяться до «неодягнених». На решті території України відоміші «одягнені» ляльки - одяг для них спеціально кроїться і шиється, часто документально відтворюючи місцеве вбрання і характерні риси осіб, вишиті або намальовані. Такі ляльки теж призначалися не тільки для гри, але і для захисту - якщо дитина захворювала, то ляльку, якою вона гралася, ховали, з нею ховали і хворобу.

Ляльки характерні не тільки для Південної та Центральної України, а і для інших регіонів, зокрема, для Карпат. Ними можна гратися, їх можна з'їсти - гуцульські сирні птахи, барани, зайці і білки обов'язково з'являються на свято в карпатських селах. Зараз їх приготуванням займаються жінки, хоча раніше це було чоловічим заняттям - їх готували пастухи, щоб розважити дівчур. Їстівні іграшки - з муки - роблять і в селах Одеської області. Для маленьких колядників раніше в кожному будинку пекли великі пряники, зазвичай дуже яскраві. Рельєфний малюнок видавлювався на сирому тісті за допомогою різьблених пряникових дощок з геометричним, а пізніше рослинним орнаментом. І в наш час ці ляльки - є неодмінним атрибутом таких свят, як Свято Урожаю, Обжинки. В давні часи, коли мати випікала хліб, вона неодмінно для своєї доньки випікала маленьку ляльку.

Народні майстри завжди використовують «живі» матеріали. І те, що оточувало дитину, оживало. Так формувалося шанобливе відношення до навколишнього середовища,

до того ж дерева або кукурудзяного качана. Завдяки таким іграшкам дитина легко знайомиться з місцевими традиціями, костюмами, святами.

Важливо, щоб майстер не втратив ту ниточку, яка зв'язує його творчість з національними переказами.

На першому місці має бути національна самобутність. Досягнення європейської культури не повинно затмарити розум, а дати можливість шукати у своїй культурі «особливе», корінне, давнє і не реалізоване ще повністю.

ТЕХНОЛОГІЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ТА РОЗПИСУ ОКАРИНИ

Проводить Олександр Іванович ГАРКАВЧЕНКО, художник-кераміст

Художник-кераміст Олександр Гаркавченко дав показові уроки на тему «Технологія виготовлення та розпису окарини». Він напрочуд цікаво розповів про цю давню народну традицію, зазначивши, що глина не лише старий, як світ, матеріал, але й вельми сучасний. Нині, завдяки властивості витримувати високі температури вона в композиції з іншими матеріалами використовується для створення ракетних двигунів. Зелена чи блакитна глина, яка дійшла до нас

з далеких часів, з успіхом застосовується у народній медицині. Та попри все, ця пластична речовина дозволяє людям з покоління до покоління передавати радість творчості.

На заняття Олександр Іванович приніс спеціально очищену глину та інструменти для роботи з нею. «Інструменти - річ потрібна, - сказав майстер, - але головне у цій

справі - відчувати глину пальцями, руками, відчувати її пластику і тепло».

Слухачі, повторюючи свої дії за рухами знаного кераміста, того дня творили свистульки, які - о диво! - справді подарували витончені звуки. Втім, вдосконаленню цих інструментів нема меж.

Олександр Гаркавченко також продемонстрував гру на керамічних музичних інструментах, які він називає маленькими моделями органів та поділився задумом створити пра-

давній мексиканський інструмент, що грав би від потрапляння на нього струменів водоспаду. В його грі вчувався і солов'їний спів, і тужливі мотиви народних пісень.

ДЕКОРАТИВНИЙ РОЗПИС НА ТКАНИНІ

Проводить Ліана Петрівна СЕРЬОГІНА, майстер в техніці холодний батик

Багато століть тому існувало не так багато засобів фарбування тканини. Нині вже таке знайоме слово «батик» веде своїм корінням до далекого сходу. Матеріалом для нього слугувала справжня шовкова тканина. Зараз батик має дуже широке призначення, цією технікою прикрашають як побутові речі: одягу, хустки, скатертини, так і творять справжні витвори мистецтва - панно і картини.

На засіданні Народної академії творчості кожен бажаючий мав змогу дізнатися про технічні особливості виконання батика і на практиці спробувати зробити свій власний авторський розпис тканини. Ліана Петрівна розкрила секрети майстерності виконання

холодного батика. Зазначила, що батик потребує спеціальних інструментів, для його виконання знадобляться:

- фарби спеціальні текстильні фірмові, або анілінові барвники;
- спеціальна скляна трубочка;
- рама з натягнутою тканиною;
- готовий резервуар.

Для успішного результату перед початком роботи потрібно зробити ескіз в реальному розмірі, підкласти ескіз під раму (зі зворотного боку тканини, натягнутою на раму). Рама до початку роботи треба обклеїти скотчем, щоб зайва фарба не поглиналася деревом і потім не зіпсувала роботу. Тканину закріпити на рамці кнопками. Спочатку по контурах ескізу проводять скляною трубкою з резервом, він виконує функцію бар'єру і не дозволяє фарбам змішуватись. Після його остаточного висихання можна починати роз-

фарбовування тканини. Для цього фарби наносять пензликами. Також можна використовувати морську і столову сіль, порошок анілінового барвника для фактуризації розпису.

Ці практичні навички обов'язково стануть у нагоді кожному слухачу майстер-класу, адже за допомогою батіку можна прикрашати оселю, оздоблювати одяг, надати нове життя старим речам, а також виразити свої творчі здібності у створенні декоративних панно.

Матеріали підготували:
Димова А.І.

Редактор:
Вітос В.Г.

Фото:
Начвінов С.П.
Димова А.І.

Комп'ютерні роботи:
Димова А.І.

Відповідальний за випуск:
Діденко М.О.

Одеський обласний центр української культури, м. Одеса, вул. Польська, 20
т / ф: (048) 760-19-26, т.: (048) 711-78-50, 760-19-25, 760-19-27, 722-10-13